

לוחמי חרות ישראל (לח"י) והשואה

לח"י היה חוליה בשרשרת מיסודו של המקסימליזם הרביזיוניסטי בציונות שהחל בסוף שנות ה-20, עם ראשית פעילותם הפוליטית של אבא אחימאיר, אורי צבי גרינברג ויהושע השל ייבין, והמשכו בארגון צבאי לאומי (אצ"ל) שלאחר 1937, ביוזמתו של התיאורטיקן המרכזי שלו, המשורר יונתן רטוש. בניגוד לזאב זבוטינסקי, דגל המקסימליזם הרביזיוניסטי בהפיכת התנועה הרביזיוניסטית מאופוזיציה פרלמנטרית בתנועה הציונית לתנועת שחרור הנאבקת על עצמאות, מבלי להמתין עד שיהיה רוב יהודי בארץ-ישראל. חידושו של אברהם שטרן ('יאיר'), מנהיג הקבוצה, היה בניסיון להגשמת אידיאולוגיה זו, מתוך עימות עם בריטניה אחרי פרסום ה'ספר הלבן' ב-1939 ופרוץ מלחמת-העולם השנייה, והזדהותו של ז'בוטינסקי עם מלחמתה של בריטניה בהיטלר.

גילגולו הראשון של לח"י, שנקרא תחילה 'האצ"ל בישראל' (ספטמבר 1940-פברואר 1942), נוצר בעקבות פילוג באצ"ל בין האסכולה הפרו-בריטית, בראשותו של דוד רזיאל, שמילאה את הוראות ה'מפקד העליון' (ז'בוטינסקי), לבין האסכולה של אברהם שטרן, שהניחה שמעצמות ה'ציר' תנצחנה במלחמה. שורשיה של אסכולת יאיר בשנות ה-30 בתפיסה, כי בהיסטוריה מנצח החזק, כמוסוליני, פילוסודסקי והיטלר. ככול תנועות הימין הרדיקלי באירופה שבין שתי מלחמות-העולם, הושפעו גם שטרן וחבריו מ'דרויניזם חברתי'. המלחמה נראתה בעיניהם לא כעימות אידיאולוגי, אלא כמאבק על הגמוניה בעולם. לכן התנגד יאיר להשתתפות במלחמה לצידה של בריטניה, וחיפש את קרבתן של אויבותיה, מעצמות ה'ציר'. שטרן פיתח קונצפציה המבחינה בין 'צורר' ובין 'אוייב'. 'צוררים' עמדו על עם ישראל לכלותו בכול הדורות – כהמן וכהיטלר, 'אוייב' גרוע בהרבה מ'צורר' משום שהוא כובש המולדת. מכאן ראיית בריטניה כאוייב הראשון במעלה. נוסף לכך קיבל שטרן את פירושו של ז'בוטינסקי לגבי טיבה של האנטישמיות הנאצית ('האנטישמיות של בני-האדם'), לעומת האנטישמיות הפולנית ('האנטישמיות של הדברים'). הוכח כי עם האנטישמיות הפולנית אפשר למצוא לשון משותפת בתוכנית 'אווקואציה' של יהודי פולין, ואף בסיוע חשאי למלחמת שחרור, ומכאן להסיק שאפשר להידבר גם עם האנטישמיות הנאצית.

בסוף 1940 שלח שטרן בחשאי, על דעת מיפקדתו, את נפתלי לובנצ'יק לבירות שבשלטון צרפת של וישי כדי ליצור קשר עם נציגי מעצמות ה'ציר' ולהציע להן לשלב את רעיון הקמתה של מדינה יהודית במסגרת ה'סדר החדש' המנצח. נראה שכבר לפני-כן, בספטמבר 1940, דנו ראשי לח"י בינם לבין עצמם בתוכנית, להתקשר עם איטליה ולהציע לה הסכם, שעל-פיו תקום מדינת חסות עברית בארץ-ישראל ואליה יועברו יהודי אירופה. אך לא נוצר קשר קבוע עם האיטלקים. סביר להניח שלאחר מפלותיה הצבאיות של איטליה במדבר המערבי וביוון נזנח הרעיון לקשר עם האיטלקים, ובראשית ינואר 1941 נפגש שליחו של שטרן עם אוטו ורנר פון הנטיג, נציג משרד החוץ הגרמני, והגיש לו תזכיר שבו דובר על 'שותפות אינטרסים

בין מגמות ה"סדר החדש" באירופה לפי תפיסת הגרמנים ובין השאיפות הלאומיות האמיתיות של העם היהודי שאצ"ל מייצגן'. שטרן לא היה מוסמך לדבר בשם האצ"ל, אלא בשם קבוצתו בלבד (כ-200 חברים), ובשמה הבטיח סיוע מדיני, צבאי ומודיעיני לגרמניה הנאצית, תמורת הקמת מדינה יהודית וארגון יחידות צבא יהודיות באירופה הכבושה שתשתפנה בכיבוש ארץ-ישראל.

שטרן וחבריו למיפקדה שיערו תחילה שהיטלר מתכוון לרכז את יהודי פולין ברזרוט לובלין. ואולם, כשנזנחה תוכנית הרזרוט, סברו שהוא מתכוון לרכז את היהודים במדגסקר (סתיו 1940, ראה 'תכנית מדגסקר'). הנחתם היתה, כי מדובר בפתרון טריטוריאליסטי לא-ציוני, בנוסח אוגנדה, בירוביג'אן, אלסקה וגיניאה החדשה. מכיוון שסברו שאפשר להגיע להסכם עם היטלר על בסיס של מלחמה בבריטים תמורת הקמת 'מלכות ישראל', האמינו שאפשר לנסות לשכנעו להסכם 'אווקואציה' של יהודי אירופה לארץ-ישראל במקום למדגסקר. שנית, הניחו כי גורל היהודים בגטאות פולין אינו שונה מגורל יהודי רוסיה בעת המהפכה, וכי מהגטאות הללו עוד יצאו לוחמי מחתרת ומשחררי המולדת.

פון הנטיג השיב לשליחו של שטרן, כי בהנהגת השלטון בגרמניה קיימות שתי אסכולות: האחת – של 'ריאלפוליטיק', הגורסת גירוש יהודי אירופה, והשנייה – של 'אידיאל פוליטיק', הרוצה בהשמדתם. ברם, מכיוון שעד אז לא הושג פתרון על-ידי גירוש, קיים חשש שגדלים סיכוייהם של בעלי הקונצפציה השנייה.

כשלוש שליחותיו של לובנצ'יק גרם פילוג ב'אצ"ל בישראל', והסתלקות חברי מיפקדתו. אחדים ממוריו האינטלקטואלים (אחימאיר וייבין) הזהירו את שטרן ושותפיו שיואשם כבוגד, אך הוא טען שגם לנין לחץ להידברות עם הגרמנים בברסטליטובסק ב-1918.

לח"י לא חזר בו מראיית בריטניה כאוייב הראשון במעלה גם לאחר שנודע על השואה ואף לאחר המלחמה, והדגיש בלי הרף שאשמתה בטבח יהודי אירופה אינה נופלת מאשמת גרמניה, ואף האשימה בהכנות חדשות לחיסול שארית הפליטה והיישוב, על רקע 'המלחמה הקרה' בין המערב ובין ברית-המועצות. לח"י האשים את הבריטים בניסיון להקים את גרמניה החדשה, במזימה להמשיך את רצח העם היהודי, וראה בברית-המועצות את הכוח היחיד היכול למנוע זאת על-ידי מתן סיוע להקמת מדינה יהודית. ב-1948 פקד בן-גוריון לפרק את לח"י ואת אצ"ל כאחד.